

ÂŞIK VEYSEL'DE MİLLÎ BİRLİK DÜŞÜNCESİ VE VATAN SEVGİSİ*

Dr. Doğan KAYA

Şiirlerini sazla ve irticalen söyleyen sanatçılara âşık denir.

Âşıklar zümresi, ilk örneklerini XIV. yüzyıldan itibaren takip edebildiğimiz Türk Halk Şiirini, gelenek halinde günümüze kadar yaşatmıştır. 1931'de Sivas'ta yapılan 1. Halk Şairleri Bayramı'nda ilk defa Ahmet Kutsi Tecer'in toplum karşısına çıkardığı Âşık Veysel de, bu gelenek zincirinin son halkalarından biridir.

Saz şairi, şiirlerinde dini, siyasi, sosyal ve beşeri unsurlara yer vermekle beraber, halkın arzusuna, endişesine, heyecanına, inancına, düşüncesine de tercüman olur.

Halkımızın güzel hasletlerinin yanında, hoş gitmeyen davranış inanç ve yaşama sistemi de vardır. Geçimsizlik, husumet, kin, kavga, gıybet, haset, koğu gibi bir takım olumsuz faktörler yüzünden, gerek ferclin kendisi, gerekse bu memleket çok zarar görmüştür.

Pek çok Âşık gibi Veysel de, sohbetleriyle, şiirleriyle bu meselelere ilgi göstermiş; eli erdiğince gönül gözü gördüğünce, halkı gafletten kurtarmaya çalışmış, ikazlarda bulunmuştur. Daima birleştirici, kaynaştırıcı bir tavır içinde olan Veysel'in şiirlerinin özünde insan sevgisinin, barış arzusunun yanında kardeşlik ve birlik düşüncesi de vardır.

Bir ülkenin felâketini hazırlayan sebeplerden biri de ülke insanların birbirine düşmesidir. Bundan dolayıdır ki, 1982 Anayasası'nın 10. Maddesinde eşitlik ve birlik düşüncesi esas alınmıştır. 10. Maddenin bir bölümünde şöyle denilmektedir:

“Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.”

* 21 Temmuz 2006'da Şarkışla'da yapılan Âşık Veysel Panelinde sunulmuştur.

Görüldüğü gibi anayasamızın önünde bütün vatandaşlar eşit hak ve hürriyetlere sahiptir. Düşünce, inanç ve bazı sebepler yönünden, ülke insanımızın, milli bütünlüğe zarar verecek surette birbirine karşı düşmanca bir tavır içine girmesi Âşık Veysel'i üzmüştür. Bu sebepten öğüt mahiyetinde, bizlere şunları söyleme gereğini duymuştur:

*Bu nasıl kavgalar çirkin dövüşler
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız
Yolumuza engel olur bu işler
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız*

*Birleşiriz bir bayrağın altında
Biz Türklerin ikilik yok aslında
Yanar tutuşuruz vatan aşkına
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız*

*Hedef alıp dövüştüğün kardeşin
Seni yaralıyor attığın taşın
Topluma zararlı yersiz savaşın
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız*

*Herkes ilim deryasında yüzüyor
Çıkılmış ayın çevresinde geziyor
Yazık bize yollarımız uzuyor
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız*

*İlim kültür deryasına dalalım
Çevremize bakıp ibret alalım
Kendi yaramıza derman bulalım
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız.*

*Kitaplar yazılmış nasihat dolu
Birlikte güçlenir gençliğin kolu
Gençliğe emanet Atatürk yolu
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız*

Düşmana karşı tek yumruk olan bu milletin fertleri, barış zamanlarında kardeşlik, birbirini sevmeye, yardımlaşma, dayanışma duygusu içinde olması gerekirken, maalesef birbirine düşmüştür. Halbuki, ülkenin yükselmesi için esas olan faktör, birlik içinde olmak ve çalışmaktır. Veysel, bunun farkındadır. Büyük kurtarıcı Mustafa Kemal Atatürk'ün düşünce ve prensiplerine sıkı sıkıya bağlı olan Veysel'in hala sesini duyar gibiyiz.

*İtimat edersen benim sözüme
Gel birlik kavline girelim kardaş
Birlik çok tatlıdır benzer üzüme
İçip şerbetini duralım kardaş
.....
Çalışalım kurtaralım buhrandan
Nedir senlik benlik usandık candan
İrkımız neslimiz aynı bir kandan
Yurdun yaraların saralım kardaş*

*Yürüyelim Atatürk'ün izine
Boş verelim bozguncular sözüne
Göz atalım şu dünyanın hızına
Yürüyüp hedefe varalım kardaş*

*Atatürk'ün Yattığı yer nur olsun
Azim fikir emelimiz bir olsun
Herkes birbirine kız versin alsın
Çıkarıp nifakı sürelim kardaş*

*VEYSEL'in sözleri kanun dışı mı
Mantiğa uymazsa kesin başımı
Bana düşman etmiş vatandaşımı
Sebebi ne ise soralım kardaş*

Ölümünden birkaç saat önce bile kendisine söylemek istediği bir şeylerin bulunup bulunmadığı sorulduğunda: “Ne diyeyim! Ne diyeyim!...Birbirinizle konu komşu ile iyi geçinin, Dirliğiniz, düzeniniz bozulmasın” diyen Âşık Veysel 1965 yılında “Anadilimize ve Millî Birliğimize yaptığı hizmetler” den dolayı TBMM tarafından özel bir kanunla

vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmıştır.

XX. yüzyıl Türk Halk Edebiyatı sahasında en güçlü ozanlar arasında yerini alacağına inandığımız Âşık Veysel'in konumuzla ilgili olarak söylediği şu şiiri, her Türk için düstur olmalıdır:

*Allah birdir Peygamber Hak
Rabbü'l-âlemin'dir mutlak
Senlik benlik nedir bırak
Söyleyim geldi sırası*

*Kürt'ü Türk'ü ne Çerkez'i
Hep Âdem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gazi
Yanlış var mı ve neresi*

*Kur'an'a bak İncil'e bak
Dört kitabın dördü de Hak
Hakir görüp ırk ayırmak
Hakikatte yüz karası*

*Bin bir ismin birinden tut
Senlik benlik nedir sil at
Tuttuğun yola doğru git
Yoldan çıkıp olma asi*

*Yezit nedir ne Kızılbaş
Değil miyiz hep bir kardaş
Bizi yakar bizim ataş
Söndürmektir tek çaresi*

*Kişi ne çeker dilinden
Hem belinden hem elinden
Hayır ve şer emelinden
Hakikat bunun burası*

*Bu âlemi yaratan bir
Odur külli şeye kadir
Alevî Sünnilik nedir
Menfaattir varvarası*

*Cümle canlı hep topraktan
Var olmuştur emir Hak'tan
Rahmet dile sen Allah'tan**
Tükenmez rahmet deryası*

*VEYSEL sapma sağa sola
Sen Allah'tan birlik dile
İkilikten gelir belâ
Dava insanlık davası*

Millî birlik düşüncesi ile vatan sevgisi iç içedir ve bunları birbirinden ayrı tutamayız. Bu cümleden olarak biraz da onun vatan sevgisinden söz edelim. Vatan, sözlüklerde “üzerinde yaşanılan toprak parçası, yurt”. olarak açıklanır. Aslında vatan, daha şümüllü bir anlama sahiptir. Bu sebepten yurdu, vatanın bir parçası olarak görmek gerekir. Vatan, uğruna kan dökülen, can verilen, tarihten izler taşıyan geniş ve mukaddes bir topraktır. .

Âşık Veysel’de “vatan” temi ile “yurt” düşüncesi aynı anlamda kullanılmıştır. Bu yüzden, “Veysel’de Vatan Sevgisi” konusunu işlerken aynı zamanda onun yurt sevgisini ele almış olacağız.

Her milletin karakteristik bir vasfı vardır. Kimi ülke insanı kendini öven, kimisi cimri, kimisi sanatkâr ruhlu, kimisi de korkak olur. Türk milletinin karakteristik vasfı ise; vatansever olmasıdır.

Bu kısa çalışmamda sizlere bu konudan ve Veysel’in vatanseverliğinden söz etmek istiyorum.

Âşıkların en önemli taraflarından biri ülkenin sosyal ve kültürel meselelerini gerçekçi ve akılcı bir tarzda dile getirmeleridir. Onların meseleyi ortaya koyarken, bazı görüşler ileri sürdükleri de olur. Elllerinde ise en güçlü silah vardır: Şiir. O şiir ki, aşğın öldükten sonra bile düşüncelerini yaşatır, yıllar boyu toplumların hafızasına yer eder, tesirini gösterir. .

Âşık Veysel, her Türk gibi vatanını sevmiş, daima onun yükselmesini arzulamıştır. Bir ülkenin esenliği ve kalkınmasında ülke insanı için gerekli olan faktörlerden birlik, yurt sevgisi, çalışmak, milli kültüre bağlılık gibi

** Dörtlükteki kafiyeli olan “*topraktan, Hak'tan, Allah'tan*” kelimeleri yörede “*toprahdan, Hah'dan, Allah'dan*” şeklinde söylenmektedir.

faktörler, Veysel'in şiirlerinde yer almıştır..

Ülkedeki ahlaki yapı, gerek maddi, gerek manevi yönden ülkenin kalkınmasıyla doğrudan alâkalıdır. Ahlak, dünya görüşü, ört ve adet, millî kültürün unsurlarıdır. Bunların yozlaşması ülkeye, dolayısıyla ülke insanına zarar verir. Bunun farkında olan Veysel, endişe ve üzüntülerini şu şekilde dile getirmiştir:

*İnsanoğlu doğru yoldan şaşmazdı
İşte hile sözde yalan olmasa
Türlü türlü felâkete düşmezdi
İşte hile sözde yalan olmasa*

*İstemezdi alış-verişte senet
Kafalara yerleşmezdi ihanet
Ne zina olurdu ne çapkın evlat
İşte hil, sözde yalan olmasa*

Veysel'in şiirlerinde ordu-millet duygusu ile vatan-toprak duygusu hakimdir. Aklına koyduğu bir işi mutlaka yapmak arzusunda olan Veysel'in isteyip de yapamadıklarından, biri, vatan savunmasında vazife almak, cephede düşmanla savaşmak olmuştur. Türk anası oğlunu askere gönderirken "vatana kurban olsun" düşüncesiyle Mehmet'in eline kına yakar. Veysel'in şu sözleri ile bu anlamlı hareket birbirleriyle ne kadar uygundur!

*Olaydım cephede kahraman asker
Çalışırdım memleketin işine
İçimde duygular uyanan hisler
Taşırdı beni hudut dışına*

*Bizi bugün için beslemiş vatan
Ne mutlu bu yolda olaydım kurban
Çekilip karşıma çıkınca düşman
Süngü vursa idim düşman düşüne*

Veysel, Türklüğüyle iftihar etmiştir. Dünyada mal, mülk, giyim, kuşam gibi şeylerde gözü olmamıştır. Türklük ve vatan konularında oldukça

hassastır. Millî kıymetlere karşı duyduğu sevgi, onun için her şeyden üstün olmuştur. Her zaman bu değerler uğrunda mücadele verememenin, hatta şehit olamamanın acısını yürekten duymuştur.

*İstemem dünyanın saltanatını
Süslü giyimini Arap atını
Bilirse Türklüğün var kıymetini
Vatanım milletim bana kafidir*

*İsterdim hayatta düşmanla savaş
Milletime kurban olaydı bu baş
Nasip değil imiş şehitlik gardaş
İmanını niyetim bana kafidir*

*.....
İftihar ettiğim büyük muradım
Türk oğluyum temiz Türk'tür ecdadım
Şehit ismi yazılsaydı soyadım
Kanım ile mezarımın taşına*

*Ne yazık ki bana olmadı kısmet
Düşmanı denize dökerken millet
Felek kırdı kolum vermedi nöbet
Kılıç vurmak için düşman başına*

Veysel, Ülke kalkınması için çalışmanın lüzumuna inanır. Türkiye'nin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşabilmesi ve teknolojide tarımda, sanayide atılım yapabilmesi için, ülke insanının gaflet uykusundan uyanmasını, birlik içinde olmasını, cehaletten kurtulmasını, bunun için de okumaya ve okutmaya önem vermesini ister. İşte, bu konuda söylediği pek çok deyişlerden bazı örnekler:

*Son verelim iftiraya, bühtana
Kardeşane çalışalım can cana
El birlikte çalışalım vatana
Çok okul, fabrika kuralım kardeş*

*Çalışalım kurtulalım buhrandan
Nedir senlik benlik usandık candan*

*Irkımız neslimiz aynı bir kandan
Yurdun yaraların saralım kardeş*

*Karnını doyurmaz tavla domine
Çare düşün, bak derdinin emine
Bakma hesabına boş ver cemine
Ne derdine derman ne ilaç olur*

*Destekle fakiri okut yetimi
Bu hayırlar dinimizce kötü mü
İdrak eyle hidrojeni atomu
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş*

*Göklere fırlıyor bu kadar füze
Bu işler bir ibret değil mi bize
İstiyor aydaki sırları çöze
Uyan bu gafletten uyuma yurttaş*

Âşık Veysel, Türkiye'ye âşıktır. O kimi zaman şiirlerinde Kızılırmak, Tecer, Çamlıbel, Beserek Dağı, toprak, orman gibi tabii değerlerimize; kimi zaman Karagözü, Erzincan, İstanbul, Sivas gibi beldelerimizin güzelliklerine; kimi zaman da okul, hastane, köprü gibi kurum ve kuruluşlara yer verirken, ülke meseleleri karşısında kayıtsız kalmamıştır.

Veysel'in pek çok şiirinde vatan, tabiat, birlik, çalışma, yardımlaşma konuları yer alır. Şiirlerinde bu konulara, bu kadar yer veren halk şairi pek azdır. Veysel'in şiirlerini incelendiğinde dikkati çeken en önemli noktanın vatana bağlılık ve idealistlik olduğu görülür. Bütün bu özellikler onu vatan şairi yapmıştır.

Konuşmamı Veysel'in konumuzla ilgili bir şiiri ile bitirmek istiyorum:

*Vatan sevgisini içten duyanlar
Sıdk ile çalışır benimseyerek
Milletine ulusuna uyanlar
Demez neme lâzım neyime gerek*

*Olmak istiyorsan dünyada mesut
Hakk'a halka yarayacak bir iş tut
Çalıştır oğlunu kızını okut
İnsan olmak için okumak gerek*

*Vatan bizim, ülke bizim, el bizim
Emin ol ki her çalışan kol bizim
Ay yıldızlı bayrak bizim mal bizim
Söyle Veysel övünerek överek*